

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ VA SUV XO'JALIGI  
VAZIRLIGI  
SAMARQAND QISHLOQ XO'JALIK INSTITUTI  
HAYVONLARNING YUQUMSIZ KASALLIKLARI, AKUKSHERLIK VA  
GINEKOLOGIYA KAFEDRASI**

**KLINIK DIAGNOSTIKA FANIDAN BOSQICH ISHI  
KASALLIK TARIXI**

**Hayvonning turi:** Sigir  
**Diagnoz:** Sog'lom

**Kurator:** Eshburiyev S.B.  
**Ordinator:** Xudayberdiyev.G.

**Samarqand 2016**

# KLINIK DIAGNOSTIKA FANIDAN BOSQICH ISHI

## KASALLIK TARIXI

**Egasi.** Sam/Q/XI Klinikasi, fermer, manzili Mirzo Ulug'bek 77

**Hayvon turi** YSHX **Jinsi** Sigir

**Yoshi** 8 yosh **Laqabi yoki birka nomeri** Masha

**Tusi va ayrim belgilari** Qora ola

**Zoti** Qora ola **Semizligi** o'rtacha

**Xulqi** Tinch

**Kasallangan vaqti** Kasallanmagan

**Kasalxonaga kelgan vaqti** \_\_\_\_\_

**Kasalxonadan chiqqan vaqti** \_\_\_\_\_

**Kasalxonaga kelgan kunidagi diagnoz** \_\_\_\_\_

**Oxirgi diagnoz** \_\_\_\_\_

**Prognoz** \_\_\_\_\_

## ANAMNEZ

Hayvonning hayoti to'g'risidagi anamnez \_\_\_\_\_

1. Hayvonning kelib chiqishi (sotib olinganmi, uyda o'stirilganmi? Sotib olingan bo'lsa qachon va qayerdan olingan) uyda o'stirilgan

2. Hayvonni saqlash sharoiti: - xonadami, ayvon ostidami, ochiq joydami? Xonada bo'lsa: xona yorug'mi, qorong'imi, poli nimadan, ventilyasiya, kanalizasiya holati: tezak va siydik kuniga necha marta chiqariladi, mexanizasiyalashtirilganmi, qo'l bilanmi, hayvon individual saqlanadimi, guruh bilanmi: bog'liqmi, bog'liqsizmi. Aktiv mosion oladimi)

Ayvon ostida ochiq joy 2 marta qo'l bilan guruh bilan boqiladi bog'liq aktiv matsion oladi

3. Hayvonni oziqlantirish sharoiti (Qanaqa oziqalar bilan oziqlantiriladi. Kuniga necha marta. Beriladigan oziqaning miqdori va sifati. Zararli o'tlar bormi. Oxirdan oziqlantiriladimi, yerdanmi. Individual oziqlantiriladimi, guruh bilanmi. Mineral tuzlar va vitaminlar qo'shilib beriladimi)

Dag'al ozuqa ixtiyoriy sifati o'rtacha, yo'q, oxirdan oziqlanadi individual, yo'q

4. Hayvonni sug'orish sharoiti (suv qayerdan beriladi: quduq, ariq, daryo, ko'l, zovir, vodoprovod, sisternadan. Kuniga necha marta sug'oriladi. Beriladigan suvning miqdori va sifati: ixtiyoriy, yetarli emas, toza yangi, sifatsiz, har xil aralashmali. Beriladigan suvning harorati: sovuq, iliq, muzday. Individual sug'oriladimi, guruh bilanmi)

Vodaprovod 2 marta,ixtiyoriy sifatli,sovuq,individual sug'oriladi

5.Foydalanish (bo'rdoqiga, sut yo'nalishida, ishqivozlikka, qorovullikka)

O'quv amalyoti o'tkazish uchun

6. Kasallanganligi to'g'risida. Ma'lumot (ilgari kasallanganligi, qaysi kasallik bilan) Kasallanmagan

7. Veterinariya chora-tadbirlari va tekshirishlari (emlamalar, diagnostik tekshiruvlar) Diagnostik tekshirishlar

### **Hayvonning kasalligi to'g'risida anamnez**

1.Qachon kasal bo'lgan \_\_\_\_\_

2. Qanday sharoitda kasallangan \_\_\_\_\_

3. Qanaqa belgilarni kuzatdingiz \_\_\_\_\_

4.Analogik kasal hayvonlardan xo'jalikda yana bormi

5. Hayvon ilgari davolanganmi \_\_\_\_\_

### **Hayvonni umumiy tekshirish**

H<sup>0</sup> 38,3 P 54 marta N 18 marta

1. Gabitusni tekshirish (tana holati (pozasi), jussasi, semizligi, temperamenti (mijozi), konstitusiyasi (tana tuzilishi) Tik turgan o'rtacha, zich konstitutsiyali, tinch

2. Teri qoplamasini (bir teksligi, qalinligi, teriga yotib turishi, yaltiroqligi, tushishi, elastikligi) bir tekis, teriga yopishib turipti, yaltiroq, tushmagan, elastik

3. Shox, tuyoq, tirnoq, parrandalarning tumshug'i, xolati, (mustahkamligi, shakli, rivojlanganligi, butunligi, yaltiroqligi, qimirlashi) Mustaxkam rivojlangan, butun yaltiroq, qimirlamaydi

4. **Terini tekshirish (mahalliy harorati, namligi, yuza xarakteri, og'riq sezishi, elastikligi, hidi, rangi, o'zgarishlar)** maxalliy harorati yo'q,o'rtacha shilliq,og'riq sezadi,elastik pigmentlashgan o'zgarishlar yo'q

5. **Shilliq pardalarni tekshirish.**

a) Ko'z shilliq qavatini – kon'yunktivani tekshirish (rangi, namligi, butunligi, patologik o'zgarishlar) o'rtacha, patalogik o'zgarish yo'q

b) Og'iz shilliq pardasini tekshirish (rangi, namligi, butunligi, patologik o'zgarishlar) och qizil, o'rtacha, buzulmagan, patologik o'zgarishlar yo'q

v) Burun shilliq pardasini tekshirish (rangi, namligi, patologik o'zgarishlar) och pushti, o'rtacha, patologik o'zgarishlar yo'q

g) Qin shilliq pardasini (rangi, namligi, patologik o'zgarishlar) qizil namligi oshgan (kuyga kelgan) patologik o'zgarishlar yo'q

## **6. Limfa tugunlarini tekshirish**

a) Jag' osti limfa tugunlarini (kattaligi, shakli, yuza xarakteri, xarakatchanligi, konsistensiyasi, og'riq sezishi, mahalliy harorati) o'rtacha shilliq, harakatchan, qattiq, og'riq sezmaydi, yo'q

b) Kurak oldi limfa tuguni (yuqoridagi savollarga javob bering) meyorda, harakatchan, og'riq sezmaydi, m/h yo'q

v) Tizza usti limfa tuguni (yuqoridagi savollarga javob bering) meyorda, harakatchan, qattiq, og'riq sezmaydi, m/h yo'q

g) Yelin usti limfa tuguni (yuqoridagi savollarga javob bering) meyorda, og'riq sezmaydi, m/h yo'q

## **Tizimlar bo'yicha tekshirish** **Nafas olish sistemasini tekshirish** **Yuqori nafas olish yo'llarini tekshirish**

1. Burundan oqayotgan suyuqlikni tekshirish (suyuqlik oqayaptimi, miqdori, simmetriyaligi, davriyligi, xarakteri, rangi, xidi, konsistensiyasi, xar xil aralashmalar) yo'q

---

---

2. Burun qanotlarini tekshirish (harakatchanligi, simmetriyaligi, tarangligi, patologik o'zgarishlar) harakatchan, simmetriyali tarang, patologik o'zgarishlar yo'q

3. Burun teshiklarini tekshirish (kengaygan, toraygan, tiqilib qolgan, ochiq, yopiq, patologik o'zgarishlar) meyorda patologik o'zgarishlar yo'q

4. Burun bo'shlig'ini tekshirish (havo o'tishi, shilliq pardaning rangi, namligi, butunligi, patologik o'zgarishlar) xavo o'tadi, och pushti o'racha, butun, patologik o'zgarishlari yo'q

5. Qo'shimcha bo'shliqlarni tekshirish:

a) Yuqori jag' bo'shlig'i (suyaklar shakli, sinish, yuza xarakteri, mahalliy harorati, og'riqligi, suyaklarning yumshoq qattiqligi, perkussion tovush)  
yassi, butun, shilliq, yo'q-yo'q, qattiq, timpanik

b) Peshona bo'shlig'ini tekshirish (yuqoridagi savollarga javob bering) yassi, butun, shilliq, yo'q-yo'q, qattiq, timpanik

v) Xavo xaltasini tekshirish (hajmi, devorlarning tarangligi, konsistensiyasi, mahalliy harorati, og'riq sezishi, perkussiya tovushi)\_\_\_\_\_

---

6. Hiqildoqni tekshirish (hayvonning boshini tutishi, xiqildoq oblastidagi patologik o'zgarishlar, xiqildoqning hajmi, mahalliy xarorati, og'riq sezishi, yo'tal borligi. Auskultasiya natijasi)  
meyorda yo'q, kattalashmagan, yo'q, og'riq sezmaydi yo'tal yo'q, H xarfini aytganda eshitilayotgan tovush

7. Kekirdakni tekshirish (kekirdak oblastidagi patologik o'zgarishlar, xalqalarning butunligi, mahalliy harorati, og'riq sezishi, yo'tal paydo bo'lishi. Auskultasiya natijasi)  
yo'q, og'riq sezmaydi, traxeal tovush eshitiladi, yo'tal paydo bo'lmaydi

8. Ko'krak qafasini ko'rish usuli bilan tekshirish. Ko'krak qafasining shakli, nafas olish xarakatining kuchi, tipi, simmetriyaligi, nafas olish soni, (chastotasi), ritmi, hansirash  
yassi, o'rtacha, aralash, simmetriali, ritmik, xansirash yo'q

9. Ko'krak qafasini paypaslash usuli bilan tekshirish (mahalliy xarorati, og'riq sezish, shishlar borligi, qovurg'alarni sinishi) yo'q og'riq sezmaydi, shishlar yo'q, qovurg'alar butun

10. Ko'krak qafasini perkussiya usuli bilan tekshirish:

a) O'pkaning orqa chegarasi:

1-chiziq orqali 11

2-chiziq orqali 8

3-chiziq orqali \_\_\_\_\_

b) O'pka oblastidan eshitiladigan tovush

atimpanik yuqori va pastdan pasroq, tovush eshitilmaydi

11. O'pkani auskultasiya qilganda eshitilgan tovushlar

kurak suyagi ostidan h tovushi, kurak suyagi oxiri orqasidan f tovushi eshitiladi

12. Plegafoniya natijasi \_\_\_\_\_

---

13. Nafas olish sistemasini funksional usul bilan tekshirish

### **Yurak qon tomir tizimini tekshirish**

1. Yurak oblastini ko'rish usuli bilan tekshirish (yurak to'rtkisi seziladimi, yurak oblastidagi patologik o'zgarishlar  
Sezilmaydi, yo'q, o'rtacha ritmik
2. Yurak oblastini paypaslash usuli bilan tekshirish (yurak oblastida og'riq borligi, yurak turtkisinig kuchi, ritmi, joyi, chastotasi, xarakteri)  

---
3. Yurak oblastini perkussiya qilish:  
a) Yurakning yuqori chegarasi yelka kurak bo'g'ini chegarasida  
b) Yurakning orqa chegarasi 5-qovurg'a
4. Yurak auskultasiyasi, yurak tonlarini tekshirish (tiniqligi, eshitilishi, kuchi, ritmi, patologik o'zgarish)  
Tiniq 1-2 yurak tonlari baland eshitiladi, o'rtacha retmik patologik o'zgarishlar yo'q
5. Yurak shovqinlari yurak shovqinlari yo'q
6. Arteriya qon tomirlarini tekshirish (to'lishi, devorining xolati)  
O'rtacha to'lgan elastik yumshoq
7. Arteriya pulsini tekshirish (chastotasi - soni, kuchi, ritmi, sifati)  
58 ta o'rtacha ritmik
7. Vena qon tomirlarini tekshirish (devori xolati, to'lishi, vena pulsi, undulyasiya borligi) elastic, ortacha to'lgan, indulatsiya yo'q
9. Qon bosmini o'lchash:  
a) Arteriya qon bosimi:  
Maksimal bosim 120  
Minimal bosim 60  
Puls bosimi \_\_\_\_\_  
b) Vena qon bosimi \_\_\_\_\_
10. Yurak qon tomir sistemasini funksional usul bilan tekshirish  
  
1daqiqadagi pulil soni tinch turganda 58  
10 minut yurgandan so'ng 60 ta

### **Ovqat hazm qilish sistemasini tekshirish**

1. Ishtaxa va chanqoqlik (saqlangan va o'zgargan) Saqlangan
2. Oziqalarni qabul qilish (qanday qabul qiladi, o'zgarganmi) Tili bilan qabul qiladi
3. Oziqalarni chaynash (qanday chaynaydi, o'zgarishi) \_\_\_\_\_
4. Yutishni tekshirish (erkin – odatdagidek, o'zgarganligi) Erkin datdagidek
5. Kavsh qaytarish (oziqlangandan keyin, qachon boshlanadi? Bir kavsh qaytarish jarayoni qancha davom etadi, sutkada necha marta kavsh qaytarish davri kuzatildi, bitta luqmani necha marta chaynaydi. Kavsh qaytarish bormi? Qanaqa o'zgarishlar kuzatiladi)  
40-daqiqadan so'ng 30-daq 8-marta 36-marta, bor, o'zgarishlar yo'q
6. Kekirish (bormi yoki yo'qmi. Bo'lsa: chastotasi – soni, kuchi, hidi) bor o'rtacha o'ziga xos
8. Qayd qilish (bormi yoki yo'qmi. Bo'lsa chastotasi-soni, qachon paydo bo'lishi. Qayd qilingan modda miqdori, rangi, hidi, konsistensiyasi, har xil yot narsalarni borligi) yo'q
9. Og'iz bo'shlig'ini tekshirish (og'iz yopiq, ochiq, umuman yopilmaydi. Og'iz bo'shlig'i atrofidagi va lablardagi patologik o'zgarishlar. Shilliq pardasining rangi, namligi, butunligi, patologik o'zgarishlar. Tilning yuza xarakteri, konsistensiyasi, xarakatchanligi, tishlarning soni, rivojlanishi, rangi, butunligi, qimirlashi, tanglay va milkar holati)  
Yopiq, yo'q, och pushti, o'rtacha butun, patologik o'zgarishlar yo'q, g'adir- budir zich konsistensiyali, harakatchan
9. Halqumni tekshirish (boshni tutishi, tomoq oblastidagi patologik o'zgarishlar, luqmaning o'tishi meyorda, tabiy
10. Qizil o'ngachni tekshirish (luqmaning o'tishi, shishlar borligi, qizil o'ngachning kengayishi, tiqilib qolishi, mahalliy xarorati, og'riq sezishi)  
Zond yuborish natijasi  
meyorda, kengaymagan, tiqilmagan, maxalliy xarorati yo'q
11. Jig'ildonni tekshirish (hajmi, konsistensiyasi, mahalliy harorati, og'riq sezish, perkussiya tovushi) \_\_\_\_\_

12. Katta qorinni tekshirish (hajmi, chap-och biqinning to'lishi, og'riq sezishi, devorlarning holati, katta qorinning to'lishi, katta qorindagi oziqa moddalarining konsistensiyasi. Perkussiya va auskultasiya natijasi: katta qorin qisqarishning soni va kuchi) O'rtacha, ko'tarilmagan pastda, og'riq sezmaydi, o'rtacha, hamirsimon, shildiragan tovush, 3-xil tovush, timpanik, o'tmasroq, 3-marta o'rtacha

13. To'r qorinni tekshirish (og'riq sezadimi) sezmaydi

14. Qat qorinni tekshirish ( auskultasiya natijasi) shildiragan tovush

15. Shirdon qorinni tekshirish (hajmi, og'riq sezishi, konsistensiyasi, perkussiya va auskultasiya natijalari)  
o'rtacha, sezmaydi, bo'g'iq, shildiragan tovush

16. Me'dani tekshirish (gastrit belgilari bormi? Mishkin bo'yicha medani kuzatish natijasi, hajmi, og'riq sezishi, konsistensiyasi, perkussiya va auskultasiya natijalari) \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

17. Ichaklarni tekshirish:

a) Ingichka ichaklarni tekshirish (hajmi, mahalliy xarorati, og'riq sezishi, konsistensiyasi, perkussiya va auskultasiya natijalari)  
hajmi meyorda, og'riq sezmaydi, meyorda

b) Yo'g'on ichaklarni tekshirish (Yuqoridagi savollarga javob bering)  
meyorda, yo'q, og'riq sezmaydi, meyorda

18. Jigarni tekshirish (kasallik belgilari, palpasiya qilganda qo'lga tegadimi, tegsa jigar chekkalarini holati, konsistensiyasi, og'riq sezish, perkussiya natijasi)  
yo'q, og'riq sezmaydi bo'g'iqroq

19. Taloqni tekshirish (kattaligi, yuza xarakteri, konsistensiyasi, og'riq sezishi, chegarasi) \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

20. Tezak chiqarishi (pozasi, chastota-soni, davomiyligi, kuchanish, og'riq borligi, ixtiyorsiz tezak chiqarish kuzatiladimi)  
dumini ko'tarib belini bukib poza qabul qiladi, kuchanmaydi, o'g'riq yo'q, kuzatilmadi

21. Tezakni tekshirish (miqdori, shakli, hidi, konsistensiyasi, rangi, hazm bo'lmagan ozuqalar, har xil yot narsalar) to'lqinli elipssimon yumshoq, ko'kimtir, yo'q-yo'q

22, Rektal tekshirish (anus xolati, to'g'ri ichakdagi tezak miqdori, to'g'ri ichak shilliq pardasi xolati, ingichka va yo'g'on ichaklarning xolati, tuzilishi, sezuvchanligi, joylanishi, konsistensiyasi, tos va qorin bo'shlig'i organlari holati) Meyorda

---

---

### **Tanosil organlarni tekshirish**

---

1. Siydik chiqarishni tekshirish (chastotasi, davom etishi, siydik chiqarish pozasi, og'riq sezishi, siydik chiqarish xolati, erkin qiynalib tomchi-tomchi) 7-marta 40-sekund orqa oyoqlarini keng qo'yip, belini bukip, dumini ko'tarib, og'riq sezmayi

2. Siydikni tekshirish (miqdori, rangi, hidi, tiniqligi, konsistensiyasi) 6-letr, sariq rangda, tiniq, o'ziga xos

2. Buyraklarni tekshirish (shishlarning borligi, buyrak oblastida og'riq borligi, buyrakning xolati, kattaligi, shakli, yuza xarakteri, konsistensiyasi) shishlar yo'q og'riq yo'q loviyasimon, g'adir-budir, zich

3. Siydik pufagini tekshirish (shakli, to'lishi, konsistensiyasi, og'riq sezishi, kateterizasiya natijasi) yumaloq, sezmaydi, katetir osonlik bilan siydik yo'liga kiradi

4. Siydik chiqarish kanalini tekshirish (siydikning o'tishi, sezuvchanligi, og'riq sezishi, mahalliy harorati, shish, o'sma, tosh, qum, borligi) Meyorda, sezuvchan, sezmaydi, meyorda, shish, o'sma, tosh, qum, yo'q

6. Urug'donni tekshirish (xolati, kattaligi, simmetriyaligi, harakatchanligi, konsistensiyasi) \_\_\_\_\_

---

7. Jinsiy a'zoni tekshirish (preputsiyadan chiqishi, holati, rangi, butunligining buzilishi, suyuqlik oqishi, rangi, namligi, og'riq sezishi, patologik o'zgarishlar)

8. Qinni tekshirish (suyuqlik oqishi, rangi, og'riq sezishi, patologik o'zgarishlar) suyuqlik oqayapti, qizil, og'riq sezmaydi, patologik o'zgarish yo'q

### **Nerv sistemasini tekshirish**

---

1. Umumiy xolati (qoniqarli, qoniqarsiz va qo'zg'alish xolatlarining borligi. Nerv mushak tonusi xolati, boshi, bo'yni, ko'kraklari, lablari, dumlari va oyoqlarining xolati) qoniqarli, meyorda

---

---

2. Bosh miya qopqog'i va umurtqa pog'anasini tekshirish (suyaklarning shakli, tuzilishi, simmetriyaligi, kifozi, lordoz, skolioz, borligi, mahalliy xarorati, og'riq sezishi)

butun, yassi, simmetriyali, yo'q-yo'q, og'riq sezmaydi

3. Sezuvchanlikni tekshirish:

a) teri sezuvchanligi (taktil, og'riq sezishi va harorat sezuvchanligi)  
sezadi

b) chuqur sezuvchanlik me'yorda saqlangan

3. Reflekslarni tekshirish (quloq, tuyoq uchi, qorin, burun, ko'z, yo'tal, aksa urush, tizza reflekslari)  
saqlangan

5. Xarakat koordinatsiyasi to'g'ri chiziqli bo'ylab

6. Aktiv xarakat saqlangan

7. Zaxarin – Xoda – Roje zinalari \_\_\_\_\_

8. Vegetativ nerv sistemasini tekshirish

hayvon tinch turganda puls soni 54 ta ko'z, yurak, quloq-yurak, usullarini qo'lladik

9. Ko'rish organlarini tekshirish (hayvon ko'radimi, qavoqlar, ko'z olmasi, shilliq pardasi, gavhari holati)  
ko'radi, miyorda, miyorda, och qizil rangda, miyorda

10. Eshitish organlarini tekshirish (quloqlarning xolati, tashqi tovushlarga e'tibor berishi, quloq teshigining xolati)  
o'z xolatida, beradi, miyorda

11. Xid bilish organlarini tekshirish (burun shilliq pardasining va teshiklarning xolati, xidga e'tibor berishi)  
me'yorda rangi och pushti, eyrda, e'tibor beradi

12. Ta'm bilish organlarini tekshirish (hayvonning ta'm bilishi, til shilliq pardalarning holati)  
yaxshi, yallig'lanish belgilari yo'q

### Kasallikning kechishi va davolanishi

| Tekshirilgan vaqti | Ertalab        |   |   | Kechqurun      |   |   | Kasallik belgilari va xayvon xolati | Davolash |
|--------------------|----------------|---|---|----------------|---|---|-------------------------------------|----------|
|                    | H <sup>0</sup> | P | N | H <sup>0</sup> | P | N |                                     |          |

|            |      |    |    |      |    |    |  |  |
|------------|------|----|----|------|----|----|--|--|
| 29.03.2016 | 38.3 | 54 | 18 | 38.5 | 55 | 19 |  |  |
| 30.05.2016 | 38.5 | 53 | 17 | 38.7 | 54 | 17 |  |  |
| 31.05.2016 | 38.1 | 53 | 18 | 38.4 | 56 | 18 |  |  |
|            |      |    |    |      |    |    |  |  |

### **Vrach xulosasi (Epikrizis)**

Biz sigirni umumiy va maxsus usullar bilan tekshirdik umumiy usullardan ko'rish, paypaslash, perkussiya, auskultatsiya, termometriya usullarini qo'lladik. Biz sigirni tekshirish mobaynida uning barcha ko'rsatgichlariga etibor berdik yani shilliq pardalar xolati, tana xarorati, pozasi, tusi gabitusi, limfa tugunlari shakli xajmi konsistensiyasiga etibor berdik. Tekshirishlar yakuniga yetkazildi hayvon sog'lom.

Tugallangan vaqti: 31.05.2016  
 Guruh tolibi Xudayberdiyev.G.  
 (F.I.Sh.)

\_\_\_\_\_  
 (imzo)